

Наталія Левчик,

кандидатка педагогічних наук,
асистентка кафедри практики англійської мови
та методики її викладання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ПРОКРЕАТИВНА ПІДГОТОВКА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У АНГЛОМОВНИХ КРАЇНАХ: ҐЕНДЕРНИЙ РАКУРС

Прокреативна підготовка учнівської молоді у США та Великій Британії відкриває нові можливості для розширення освітнього простору національної школи у напрямку виховання у молоді усвідомленого батьківства. Відчуття сучасними школярами/школярками себе у ролі потенційних батьків є реальним шляхом гуманізації особистості і суспільства, вирішенням демографічної кризи, підвищення морально-правової культури дівчат та юнаків, їхнього спрямування на родинність, відповідальність за себе і майбутніх дітей.

Державна сімейна та соціальна політика обох країн здійснюється на засадах ґендерного підходу, тому спільною стратегією є підготовка дівчат і юнаків до відповідального материнства та батьківства з урахуванням специфіки штатів, місцевості, етнічних та національних груп, матеріально-економічного становища населення, статусу сімей, антидискримінаційної роботи тощо. Серед головних цілей шкільних програм є: попередження жорстокого ставлення до дітей через створення турботливого середовища; підтримка державних центрів у напрямку збереження репродуктивного здоров'я і запобігання підлітковій вагітності, девіантному материнству та батьківству; організація широкої просвітницької кампанії з профілактики захворювань, які передаються статевим шляхом (передусім СНІДу), наркоманії та алкоголізму.

Навчальні програми з підготовки учнівства до батьківства у США та Великій Британії мають ідентичну багатокомпонентну структуру і передбачають різноманітні блоки, як от: а) блок особистісного розвитку; б) знання основ перинатальної психології і педагогіки; в) набуття навичок конструктивного спілкування у побудові успішної родини, вирішення життєвих проблем і конфліктних ситуацій, знання стилів батьківського виховання тощо; г) усвідомлення цінностей батьківства та відповідального ставлення до виконання батьківських ролей і обов'язків.

Спільними у системі освітніх реформ наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. у США та Великій Британії виявилися теоретико-методологічні підходи до розробки державних стандартів змісту освіти, спрямовані на підвищення якості знань та успішності школярів/школярок, нові навчальні програми і варіативні курси, розвиток інфраструктури педагогічної діяльності тощо. Система освіти в обидвох країнах ґрунтується на принципах демократичності та доступності. Державною стратегією США

стало впровадження стандартизованої освіти з метою покращення навчальних досягнень учнів/учениць (закон «Освічена Америка» (2000 р.), реформа федерального уряду, закон «Про початкову та середню освіту», відомий як закон «The No Child Left Behind (NCLB)» – «Жодна дитина не залишена осторонь» (2001 р.) [10]. Американським школам надано право самостійно вирішувати, як викладати основи батьківства: як спецкурс, як обов'язковий чи варіативний курс, у складі інших навчальних дисциплін чи як окремий тощо. Кожна школа отримує фінансову підтримку на розвиток таких програм із боку держави, штату, муніципалітету.

Просвітницька робота з батьківства в обох країнах побудована на тотожних засадах: професійна підготовка вчителів та їх ліцензування щодо викладання курсу з батьківства, підвищення кваліфікації, забезпечення методичними матеріалами, посібниками та ін.; розробка системи оцінювання знань учнів/учениць із нового предмета; поширення інформації через мережу Інтернету (сайти, відео, веб-логи), а також корекція програм відповідно до місцевих особливостей та індивідуальних потреб шкіл, штатів тощо.

Модель прокреативної підготовки побудована на принципах інтегрованості та взаємодоповнюваності в контексті «випереджувального навчання», як правило, охоплює наступні компоненти: професійну підготовку вчителів до викладання курсу з батьківства з обов'язковою сертифікацією; забезпечення навчально-методичними ресурсами; розробку системи оцінювання знань учнів; поширення інформації через Інтернет; корекцію програм відповідно до місцевих особливостей та індивідуальних потреб учнів шкіл; обов'язковий моніторинг навчальних програм тощо. Інноваційною технологією в обох країнах є «медіапедагогіка», яка спрямована на залучення молоді до вивчення курсів за допомогою візуалізації гостроактуальних проблем з батьківства.

Відмінності у реформуванні середньої освіти в обох країнах зумовлені соціокультурною та етнічною специфікою кожної з країн. Вчений Р. Сімпсон на початку XXI ст. так характеризує стан підготовки до батьківства в американському суспільстві: «Кожен батько чи мати несвідомо або свідомо формують модель поведінки, спричинену різними чинниками, які часто охоплюють власне фізичне здоров'я (фізичні недоліки чи хронічні хвороби); розумове здоров'я (наявність депресії); стать; темперамент (легкість адаптації до нового оточення); рівень психічного розвитку; ранній життєвий досвід (отримання травми і застосування фізичних покарань); знання (вільне володіння англійською мовою і розуміння американської системи освіти); погляди та переконання; навички спілкування тощо [4, с. 42].

Вчені і педагоги-практики обох країн особливу увагу зосередили на орієнтовно-спрямовуючому характері навчальних програм із батьківства, які покликані відігравати роль «дороговказів»; слугувати основою для

розвитку інноваційності на місцях щодо того, «що» і «як» потрібно вивчати (із врахуванням специфіки штатів чи муніципалітетів).

Арттерапевтичні прийоми допомагають учням/ученицям програти, відтворити фізичні і вербальні прояви почуття любові. Через дію «мовою жестів» відбувається поєднання теоретичних знань із практичним вираженням позитивного ставлення до дитини, що сприяє кращому засвоєнню учнівством цінності та унікальності дитячої особистості, створенню умов для її емоційної захищеності, розумінню правил безкорисливої любові до дітей та ін.

Отже, ідентичність феноменології батьківства, механізмів та тенденцій досліджень в обох країнах дозволила створити певну організовану структуру з підготовки учнівської молоді до батьківства. Так, в обох країнах розпочалася широкомасштабна науково-експериментальна робота з визначенням науково-організаційних та методологічних основ інтегрування спецкурсу в обов'язкові дисципліни, апробації різноманітних форм та методів просвітницької роботи із набуття учнями/ученицями батьківських компетентностей.

Педагогічне обґрунтування і проектування шляхів підготовки молоді до батьківства у школах Великої Британії та США забезпечується системною організацією навчально-виховного процесу загальноосвітніх шкіл у взаємодії із батьківським вихованням (партнерство педагогів та батьків), залученням провідних спеціалістів з медико-психологічних центрів, соціальних служб для молоді, громадських та релігійних організацій, благодійних фондів тощо. Особливістю американських програм із батьківства є їх широка адаптація до специфіки вечірніх шкіл, релігійних установ та різновікових груп, тоді як у британських – більш вузький і конкретно-практичний характер курсів, їх стадіальність та диференційованість, активне застосування арт-терапії, ігрових методик, позашкільні і самостійні заняття в сім'ї та ін.

Цілісна структура, насичений зміст і динамічність просвітницьких програм із батьківства у Великій Британії та США, інтерактивна взаємодія вчителя з учнівством на «рівних», система елективних навчальних курсів, їх ліцензування, співпраця школи з батьками («життєві лабораторії» у дошкільних закладах і «шкільні візити батьків із немовлятами»), інноваційні методи і форми навчання (групові дискусії, мозковий штурм, есе-роздуми, аналіз життєвих ситуацій, створення наративів, проекти, портфоліо, кейс-стаді, лекція-візуалізація) тощо, використання власного життєвого досвіду учнів/учениць, урахування їх вікових та індивідуальних особливостей є чинниками ефективної підготовки учнівської молоді до батьківства, що заслуговує на впровадження у національну школу.

Перспективи подальших досліджень стосуються творчого використання англо-американського досвіду з батьківства щодо створення програм дистанційного навчання та медіа-педагогіки, розширення освітньо-інформаційного простору через мережу Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабовська І. Українська сім'я як цінник утвердження ідей ґендерної рівності в сучасному суспільстві / І. Грабовська // Українознавчий альманах. – 2010. – №4. – С. 67–73.
2. Ґендерні аспекти усвідомленого батьківства : навч. посібник / Т. Говорун, В. Кравець, О. Кікінежді, О. Кізь. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 176 с.
3. Кравець В. Психофізіологічні та психолого-педагогічні аспекти формування усвідомленого батьківства / В. Кравець. – К.: Академія, 2001. – 244 с.
4. Левчик Н. С. Підготовка учнівської молоді до виконання батьківських обов'язків у США та Великій Британії: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук : 19.00.07 / Н. С. Левчик. – Тернопіль, 2011. – 322 с.

Оксана Макух,
спеціаліст І категорії,
майстер виробничого навчання
Тернопільського вищого професійного
училища сфери послуг та туризму

***ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ІНІЦІАТИВНІСТЬ В ДІЯЛЬНОСТІ
ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ***

Актуальною та найголовнішою проблемою під час вивчення творчості є проблема носія творчого початку – особистості, яка творить. Психологічні дані свідчать про те, що творча особистість за структурою, складом та характером притаманних їй психічних якостей є дуже складним для вивчення утворенням. Дослідники характеризують творчу особистість, враховуючи її різноманітні якості.

Д. Богоявленська [1] визначає творчу особистість через її інтелектуальну ініціативність; при цьому вона розрізняє поняття інтелекту й творчих здібностей, які вважає похідними від особистісної активності. В. Загвязинський розглядає творчу особистість через її ставлення до навчально-пізнавальних завдань; Н. Кузьміна — через зв'язок творчої особистості із самовдосконаленням професійної діяльності; Д. Клейн, В. Колвейт, Г. Нойнер визначають творчу особистість через творчі процеси мислення та діяльності; А. Маслоу, К. Роджерс – через її здатність до самореалізації тощо.

Отже, вчені розглядають особистість та її діяльність як внутрішньо пов'язані з її інтелектуальною активністю, творчим мисленням та творчим потенціалом. На наш погляд, творчій особистості притаманні такі якості: готовність до ризику, імпульсивність, незалежність суджень, нерівномірність успіхів під час вивчення різних навчальних предметів, почуття гумору, самобутність, пізнавальна скрупульозність, критичність в поглядах та сміливість. За допомогою таких параметрів дається аналітична формула творчих досягнень особистості.

На основі ретельних досліджень психологів правомірно розрізняти поняття «креативна особистість» і «творча особистість». Під «креативною» розуміють таку особистість, яка має внутрішні передумови